

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

BASARABENII ÎN LUME

**Colecție de materiale și documente prezentate la polipticul
cultural-istoric și științific omonim**

VOL. VI

Chișinău
2020

CZU 929(478)

B 36

Director general: Alexe Rău, doctor în filosofie

Alcătuitor și îngrijitor: Raisa Melnic

Coperta: Dragoș Popa Miu

Procesare computerizată: Diana Stoian

Aducem sincere mulțumiri dlui Vasile Petrea pentru contribuția sa la apariția acestui volum.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Basarabeni în lume : (Col. de materiale și doc. prez. la polip-
ticul cultural-ist. și șt. omonim) / Bibl. Naț. a Rep. Moldova ;
alcăt.: Raisa Melnic. – Ch. : BNRM, 2012. – ISBN 978-9975-
9954-8-1.

Vol. 6. – 2020. – 200 p. – 100 ex. – ISBN 978-9975-4368-4-7.

929(478)

B 36

Materialele sunt prezentate în viziunea autorilor.

© Biblioteca Națională a Republicii Moldova, 2020

ISBN 978-9975-4368-4-7

NADEJDA CEPRAGA – CÂNTĂREAȚĂ A PLAIULUI MIORITIC

Piciorul acesta de plai, cântat cu atâta dragoste de poetul necunoscut al legendarei balade populare “Miorița”, datorită căruia pământurile dintre râurile Prut și Nistru au fost numite mai apoi drept plai mioritic... Acest plai mioritic este Moldova.

Este pământul care ne-a ținut în palme până am ieșit în lume, este leagănul în care am auzit cântecul dulce al limbii române, pe care îl fredonăm zi de zi, este ciorchinele de poamă în care se oglindesc locuri de o frumusețe deosebită, locuri care cresc și

dăinuie în sufletele fiecărui dintre compatrioții noștri oriunde nu s-ar afla ei – Orheiul Vechi, Cetatea Sorociei, mănăstirile Căpriană și Hâncu, faimoșii codri, perlele naturale – cele 5 rezervații, calmul și bunătatea oamenilor, tradițiile și obiceiurile care te lasă fermecat o dată și pentru totdeauna.

Este pământul care a dat naștere și a crescut atâția oameni de valoare, care, plecând în lumea mare, au putut duce faima și gloria acestui plai mioritic. Printre mulți dintre aceștia un loc aparte îl are și renumita noastră cântăreață Nadejda Cepraga.

Prin anii ‘77-80 ai secolului trecut, îmi făceam studiile la Institutul de Stat al Artelor, unde am și văzut-o pentru prima dată

pe Nadejda Cepraga, care deja era renumită în întreaga țară și nu numai...

Voi încerca de a-i face o creionare-portret a distinsei cântărețe, a cărei voce a emanat și continuă să emane atâta melos național, atâta melodie eternă, iar vocea inconfundabilă a fost și este așteptată întotdeauna de publicul meloman.

Din multele interviuri acordate de Nadejda Cepraga se știe că dânsa a avut noroc de niște părinți iubitori și de o familie cu tradiții muzicale: tatăl cânta la vioară, iar mama avea o voce deosebită. Chiar de mică Nadea se simțea deja cântăreață și invita toată lumea cunoscută și mai puțin cunoscută la concertele pe care singură și le organiza. Anume acolo, pe malul Dumbrăviței, viitoarea cântăreață a strâns primele aplauze și a simțit efectul aplauzelor... Părinții dintotdeauna și-au dorit ca fiica să devină profesoară de limba franceză, motivând că în Moldova să cânte poate orișicare, dar iată să posede o limbă străină și, cu atât mai mult, să învețe pe alții să cunoască această limbă, nu fiecare este în stare... Însă destinul a fost mult mai puternic decât aspirațiile și dorințele părinților...

O primă pietricică la temelia carierei muzicale a Nadejdei a fost întâlnirea cu conducătorul tarafului din sat, Petru Jemna, pe care, după mulți ani, Nadejda Cepraga a calificat-o drept o întâlnire cu noroc. Fiind în clasa a IV-a, N. Cepraga a participat la primul său festival muzical, unde vocea ei n-a putut să rămână inobservabilă și a fost invitată în colectivul "Dumbrava" în calitate de solistă. Anume în cadrul acestui taraf și-a început urcușul său spre Olimpul Muzical.

Studioul "Telefilm-Chișinău" i-a făcut prima invitație când Nadejda Cepraga învăța în clasa a VI-a, pentru filmul de scurt metraj "La cules de vie", ca solistă a ansamblului "Dumbrava". Niciun festival ori concurs școlar din anii de studii la școala medie din satul Răspopeni, Șoldănești, nu s-a mai desfășurat fără participarea și contribuția Nadejdei Cepraga. Desigur, repetițiile

și programele concertistice ale “Dumbravei” au necesitat timp și dedare de sine, dar Nadea n-a uitat niciodată de obligațiunile ei față de programul școlar – la toate disciplinele școlare era apreciată cu cele mai bune note... Eforturile i-au fost răsplătite pe deplin – medalia de aur la absolvirea școlii medii.

Când era în clasa a IX-a, a fost invitată și a participat în una din cele mai populare emisiuni pentru copii a televiziunii URSS “Budilnik” cu cântecul “Nunta veselă”, cuvintele căruia îi aparțin, iar coloana sonoră a fost semnată de compozitorul Eugen Doga. Practic, întâlnirea Nadei cu maestrul Eugen Doga a avut loc cu mult mai înainte decât s-a scris în multiplele publicații despre Nadejda Cepraga. Adică steaua norocoasă a Nadei l-a scos în cale pe acela, care o va lansa în imensa Lume a Muzicii – maestrul Eugen Doga.

Desigur, apariția Nadei Cepraga la emisiunea “Budilnik” a Televiziunii Unionale n-a rămas neobservată. Urmează o altă invitație din partea Televiziunii Centrale, de această dată din partea emisiunii foarte populare pe atunci “Prietenii adunați în fața ecranului” (“Экран собирает друзей”). Nu mult după aceasta, Nadejda a fost invitată de renumitul dirijor al orchestrei Televiziunii Centrale și a Radioului Unional, Iuri Silantiev, împreună cu care au înregistrat cântecul “Nunta veselă”, care mai apoi a fost inclus în programele emisiunii “Focușorul albastru” (“Толубой огонек”).

Pentru anii ‘70, acesta a fost un eveniment la nivel național – o elevă dintr-un sătuc moldovenesc participă a doua oară la Televiziunea Centrală... După care invitații dintre cele mai prestigioase au început să apară una după alta...

În anul 1972, Artistul Poporului din URSS, I. M. Tumanov, a invitat-o pe Nadejda Cepraga într-un turneu prin Franța, să participe la un festival de muzică populară, unde a câștigat primul său trofeu muzical prestigios – Medalia de Aur, evoluând în faimoasa sală „Olimp” cu cântecul „Flăcăul din Paris”.

Peste un an, Nadejda Cepraga este invitată să participe la cel de-al X-lea Festival al Tineretului și Studenților din Berlin (Germania), unde pentru interpretarea piesei muzicale “Doina” devine laureata festivalului și deținătoarea Medaliei de Aur la secțiunea muzică folk. Tot în anul 1973, a ieșit primul disc al Nadejdei Cepraga, intitulat “Strunele chitarei”, cu cântecul “Primăvara – anotimpul dragostei”, muzica aparținându-i compozitorului Eugen Doga, iar cuvintele, lui V. Lazarev.

După asemenea evoluări de prestigiu obținute în palmaresul muzical doar la vârsta de 17 ani, Nadejda Cepraga susține cu succes examenele de admitere la Școala de Muzică “Ștefan Neaga”, la Facultatea Dirijare Corală, unde-și face studiile între anii 1973-1977. Apoi studiază la Conservatorul “Gavriil Musicescu”. În primul an de studii al Nadejdei Cepraga (1977) la conservator, autorul acestui articol își făcea studiile la Institutul de Stat al Artelor, edificiul căruia se afla în aceeași curte cu al conservatorului. E clar că drumurile noastre prin coridoarele și auditoriile instituțiilor în cauză s-au intersectat de foarte multe ori.

Voi relata doar despre un singur caz care mi s-a întipărit cel mai mult în memorie. Groaza Catedrei de limbi străine erau câțiva profesori, unul dintre care era Max Davâdovic Davidson, care ne predă limba franceză. La una din lecțiile de limbă franceză, s-a auzit o bătaie în ușă și în sala de studii, în vârful degetelor, străduindu-se să nu facă zgomot cu tocurele înalte ale pantofilor, a intrat Nadejda Cepraga. Cu un zâmbet larg s-a apropiat de masa profesorului Davidson, care, de asemenea, i-a zâmbit tot atât de larg și cald... Numele Nadei Cepraga deja era foarte cunoscut în țară, cu atât mai mult în rândurile studenților de la instituțiile de profil... E de la sine înțeles că s-a făcut o liniște de se auzeau muștele de afară, cu atât mai mult se auzea și ceea ce se vorbea între cunoscuta interpretă, studenta Nadejda Cepraga, și spaima tuturor studenților, profesorul M. Davidson...

În anii de studenție la Conservatorul “Gavriil Musicescu”,

Nadejda Cepraga a participat la nenumărate concursuri, festivaluri și emisiuni televizate la Teleradio Moldova și Televiziunea Centrală a URSS. Astfel, în anul 1974, ea devine laureata festivalului de muzică ușoară organizat de Ministerul Culturii al Republicii Lituania “Turnurile Vilniusului-74” (“Башни Вильнюса-74”), de asemenea i se acordă un premiu special al juriului pentru artistism și telegenie (1976) la concursul unional “Cu cântecul prin viață” (“С песней по жизни”).

În anul 1977, a participat și a evoluat în calitate de concurentă în cadrul Festivalului Internațional “Steaua Bulgariei”, unde devine laureată a festivalului, și la prestigiosul festival “Talente internaționale” (“Интерталант”), la care obține Premiul Mare. Peste un an (1978), mai participă la Festivalul Mondial al Tineretului de la Havana, unde devine laureată a prestigiosului festival.

De aproape două decenii, Nadejda Cepraga activează și locuiește în capitala Rusiei, orașul Moscova. Având casă și în Chișinău, revine în țară atunci când este invitată ori este adusă de dorul de casă, de baștină, de acest colțișor de rai...

În anul 2005, a fost invitată la Chișinău pentru a susține un concert în sala Palatului Național. Din interviul Nadejdei Cepraga, acordat revistei *VIP magazin* (aprilie 2006, nr. 24), am aflat că i s-au promis multe, dar promisiunile au rămas doar la nivel de intenții nerealizate.

Ambasada Republicii Moldova de pe tihnită stradelă Kuznețkii Most este colțișorul unde se simte ca acasă, unde este invitată la toate manifestările culturale. Și de fiecare dată îi tresare inima de emoții pozitive, când, mergând prin Moscova, este salutată ca în Moldova – “Bună ziua, doamna Nadejda”...

Iurie CARAMAN

SUMAR

Iurie Caraman. Nadejda Cepraga – cântăreață a plaiului mioritic	3
Ruxandra Anton. Interviu cu un actor originar din Republica Moldova care s-a filmat la Hollywood.....	8
Anatol Caciuc. Anastasia Lazariuc “Artistul nu trebuie să rupă legătura de suflet cu admiratorii săi, oriunde s-ar afla...”	13
Anatol Caciuc. „Numai Dumnezeu și părinții ne pot judeca...”	17
Anatol Caciuc. Dorul e ca o durere	23
Dumitru Olărescu. Maria Cebotari în lumina ecranului....	27
Vlad Pohilă. Dincolo de solitudinea cuvintelor se află înțelepciunea lor	50
Maria Briede-Macovei. Adevărul care este.....	54
Vlad Pohilă. Teodor Buzu sau continua revenire la obârșii	61
Iurie Colesnic. Mihail Muratov - o celebritate înghițită de gulag ..	70
Iurie Colesnic. Un bălțean la Chicago	73
Ion Preașcă. Un basarabean la cârma Germaniei	76
Rodica Trofimov. Horst Kohler, președintele basarabean al Germaniei.....	78
Sava Calabadău. Arhitectul Nicu Apostol (1945-2002)	83
Vasile Andru. Pictura lui Nicolae Guțu și vocile ființei..	90
Octavian Țicu. Basarabeanul înveșnicit de Barcelona – povestea primului fotbalist român care a jucat la Inter și Barca, Nicolae Simatoc	95
Ștefan Cazimir. Un destin basarabean	99
Galia Maria Gruder și Burschi Gruder.....	103
Mircea Rusnac. Refugiații basarabeni și bucovineni în Banat (1944-1951)	107
Pavel Moraru. Dionisie Bădărău, basarabeanul ajuns unul dintre așii serviciilor secrete românești (1897-1966).....	114
Ana Cristiuc, Alexandru Rîșneac. Arhitect Dr. Alexandru Budișteanu: basarabeni nu au trecut prin istorie, ci istoria a trecut prin ei... ..	28
Carmen Dragomir. Ziua în care destinul a luat-o de la capăt....	136

Stela Popescu a împlinit 76 de ani	139
Greta Harja. Stela Popescu: “Femeile trebuie să se pună în valoare, dar să nu fie ostentative”	142
Originarii din Moldova în Israel	151
Nicolae Balint. Vladimir Novîțchi și creația sa	155
Dragoș Galbur. “Soarta poporului român din Basarabia se află în mâinile noastre. Să voim și vom face totul”	160
Actrița Tania Popa.....	167
Alina Dragomir. Tania Popa: „La mine totul se bazează pe mult noroc și ceva talent”	172
Adrian Seceleanu. Cum a ajuns Călin Fusu milionar în euro din internet	177
Povestea lui Călin Fusu – moldoveanul care la 16 ani era student la ASE, iar la 33 – milionar în euro.....	179
Oxana Greadenco. Călin Fusu: “Primii bani i-am câștigat în brigada de vară a școlii”	181
Diaspora literară.....	183
Ieromonahul Irineu. Oamenii mari ai Moldovei. Mitropolitul Arsenie (Stadnitschii).	191
Mihail Bortă. Anatolie Tihai, arhimandrit.....	198

Bun de tipar: 30.08.2020

Coli de tipar: 12,5

Tiraj: 100 ex.

Tiparul sub comanda nr. 16,
executat la Imprimeria BNRM,
str. 31 August 1989, nr. 78A, Chișinău